

DOI: 10.18039/ajesi.1732096

Evaluation of Turkish Teacher Candidates' Perceptions Towards Disabled Individuals

Nihat KAVAN¹, Bünyamin SARIKAYA²

Date Submitted: 01.07.2025

Date Accepted: 14.10.2025

Type³: Research Article

Abstract

People with disabilities wish to participate in social life, continue their lives and adapt, just like people without disabilities. Some emotional situations (such as pity, compassion, compassion) shown towards them upset them. At the same time, these individuals want to continue their education and participate in the world of education like other students. Today's prospective teachers and tomorrow's teachers need to learn to live with disabled individuals and receive education accordingly. In this context, this study aims to determine the perceptions of prospective Turkish teachers towards individuals with disabilities. In line with this purpose, the perceptions of prospective Turkish teachers towards individuals with disabilities were evaluated according to the variables of gender, grade level of education and the status of having disabled individuals in the family or close relatives. In the study, descriptive survey design of quantitative research method was used. The sample of the study consists of 125 teacher candidates studying in the Turkish Language Teaching Programme at the Faculty of Education, Muş Alparslan University. The convenience sampling method was used in sample selection. "Perception Scale for Individuals with Disabilities" was used as a data collection tool in the study. The data were analyzed with Jamovi package program. Parametric tests were used in data analysis. As a result of the research findings, the perceptions of prospective Turkish teachers towards individuals with disabilities were analyzed according to gender, grade level and family or close relatives.

Keywords: Individuals with disabilities, perception, special needs, teacher candidates

Cite: Kavan, N., & Sarıkaya, B. (2025). Evaluation of Turkish teacher candidates' perceptions towards disabled individuals. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 15(4), 1438-1455. <https://doi.org/10.18039/ajesi.1732096>

¹ (Corresponding author) Scientist, Ministry of National Education, Türkiye, nihatkavan@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-4872-1002>

² Prof. Dr., Muş Alparslan University, Department of Turkish and Social Sciences Education, Türkiye, b.sarikaya@alparslan.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-8393-7127>

³ This research study was conducted with Research Ethics Committee approval of Mus Alparslan University, dated 17.07.2024 and issue number 48.

DOI: 10.18039/ajesi.1732096

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Engelli Bireylere Yönelik Algılarının Değerlendirilmesi

Nihat KAVAN¹, Bünyamin SARIKAYA²

Gönderim Tarihi: 01.07.2025

Kabul Tarihi: 14.10.2025

Türü³: Araştırma Makalesi

Öz

Engelli bireyler, engelli olmayan bireyler gibi sosyal hayata karışmak, yaşamlarını sürdürmek ve uyum sağlamak istemektedirler. Onlara karşı gösterilen kimi duygusal durumlar (acıma, merhamet, şefkat gibi) onları üzmemektedir. Bu bireyler aynı zamanda eğitimlerine devam etmek ve diğer öğrenciler gibi eğitim dünyasına karışmak istemektedirler. Bugünün öğretmen adayları ve yarının öğretmeni olacak kişilerin de engelli bireylerle yaşamayı öğrenmeleri ve ona göre eğitim almaları gerekmektedir. Bu bağlamda, bu çalışmada Türkçe öğretmeni adaylarının engelli bireylere yönelik algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Türkçe öğretmeni adaylarının, engelli bireylere yönelik algıları cinsiyet, öğrenim görülen sınıf düzeyi ve ailede veya yakın akrabalarda engelli birey olma durumu değişkenlerine göre değerlendirilmiştir. Araştırmada, nicel araştırma yönteminin betimsel tarama deseni kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Programı'nda okumakta olan 125 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Engelli Bireylere Yönelik Algı Ölçeği" kullanılmıştır. Veriler, Jamovi paket programı ile analize tabi tutulmuştur. Veri analizinde parametrik testler kullanılmıştır. Araştırma bulguları sonucunda, Türkçe öğretmeni adaylarının engelli bireylere yönelik algıları cinsiyet, öğrenim görülen sınıf düzeyi ve ailede veya yakın akrabalarda engelli birey olma durumu değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermemiştir. Ulaşılan sonuçlar alan yazını ışığında benzer konuda yapılmış çalışmalarla tartışılmış ve alana katkı sunacağı düşünülen öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Algı, engelli bireyler, öğretmen adayları, özel gereksinim

Atıf: Kavan, N. ve Sarıkaya, B. (2025). Türkçe öğretmeni adaylarının engelli bireylere yönelik algılarının değerlendirilmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 15(4), 1438-1455. <https://doi.org/10.18039/ajesi.1732096>

¹ (Sorumlu Yazar) Bilim Uzmanı/Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, Türkiye, nihatkavan@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-4872-1002>

² Prof. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkiye, b.sarikaya@alparslan.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-8393-7127>

³ Bu çalışma Muş Alparslan Üniversitesinin 17.07.2024 tarih ve 48 sayılı Etik Kurul Onayı alınarak gerçekleştirilmiştir.

Giriş

Bireylerin yaşamları boyunca sahip oldukları bazı nitelikleri ve sorumlulukları bulunmaktadır. Bu sorumlulukların farklı sebeplerle yerine getirilememesi durumu “engellilik” olarak tanımlanmaktadır (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 2002). Bununla birlikte engelliliğin net bir tanımı yoktur. Engellilik durumu, konuyla ilgili çeşitli kuruluşlar tarafından farklı ölçütlere göre tanımlanmakta bu tanımlar bazı yönlerden örtüşmekte bazı yönlerden ise ayrılmaktadır. Engellilik, bireyin fiziksel, zihinsel ya da entelektüel özellikleriyle içinde bulunduğu sosyal ve fiziksel çevre arasındaki karmaşık etkileşimlerden doğan işlevsel sınırlamaların bir sonucudur. Bu durum yalnızca bireysel bir sağlık ya da tıbbi mesele değil, çok boyutlu bir olgudur (Karakan, 2018: 12).

Engelli kavramı, doğuştan ya da daha sonradan herhangi bir nedenden ötürü bedeninin kimi yeteneklerini kaybetmesi, normal hayatın gereklerini yerine getiremeyen kişi olarak açıklanabilir (Baldemir, 2007). Alan yazınında buna benzer nitelendirmeler bulunmaktadır. Nitekim Öztürk’e (2011) göre engelli; doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşsal veya sosyal yetilerini çeşitli düzeylerde yitirdiği için günlük yaşamda ihtiyaçlarını karşılamada ve toplumsal yaşama uyum sağlamada zorluk yaşayan, bu nedenle korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine gereksinim duyan birey olarak ifade edilmiştir.

Engellilik kavramı geniş bir çerçeveyi içermektedir. Özürlü ve yetersiz olma terimlerini de kapsamaktadır. Öztürk (2017) engel kavramının yalnızca kişilerin sahip olduğu engeli ile ilgili olmadığını belirtmektedir. Ona göre engelli kişiler, yaşamlarının hemen hemen her anında farklı engeller ile de karşılaşabilmektedir. Bu açıdan engellilik durumu bireysel olmaktan ziyade toplumsal bir sorun olmaktadır.

Tarihsel süreç boyunca engelli bireyler, genellikle toplumsal baskıya maruz kalmış ve sosyal, ekonomik ve siyasal alanlardan dışlanmışlardır. Bu dışlanma ve baskı, toplum ve kültür temelinde şekillenmiştir. Bu çerçevede toplum, engelli bireylerin fiziksel görünümelerini yorumlayarak onlara toplumsal normlar ve söylemler doğrultusunda belirli anlamlar yüklemiştir. Bu anlam yüklemeleri, engelli bedenlerin toplum içinde etiketlenmesine ve sosyal hayattan dışlanmasına yol açmaktadır. Bununla birlikte, zaman zaman bunun tersi bir eğilim de gözlemlenmekte, engellilik durumu toplum tarafından normalleştirilmeye çalışılmaktadır. Ancak genel olarak tarihsel sürece bakıldığında, engellilik algısının ilk olarak Batı’da geliştiği ve zamanla diğer toplumları da etkisi altına aldığı söylenebilir (Altuntaş Duman ve Doğanay, 2017).

Engelli bireyler, engelli olmayan bireyler ile aynı ortamlarda çalışabilmek, aynı haklara sahip olabilmek ve günlük yaşamın içinde olmayı arzulamaktadırlar. Bu yüzden kendilerine yönelik oluşturulan bazı duygusal durumlardan ziyade üretebilen, söz sahibi olabilen ve bağımsız bir biçimde sosyal ve kültürel eylemlere katılabilen kişiler olmayı tercih etmektedirler (Genç ve Çat, 2013).

Alan yazını incelendiğinde engelli bireylere yönelik algının incelendiği çalışmalar bulunmaktadır. Gülen ve Çakmak (2024) üniversite öğrencilerinin engellilere yönelik algıları ile sosyal-duygusal yetkinlikleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında öğrencilerin engellilere yönelik olumlu algıları arttıkça sosyal duygusal yetkinliklerinin de arttığı sonucuna ulaşmışlardır. Üstündağ ve diğerleri (2023) üniversite öğrencilerinin özel gereksinimli bireylere bakış açılarını inceledikleri çalışmalarında öğrencilerin engellilik algı düzeylerinin orta düzey olduğunu belirlemişlerdir. Polat (2024) öğretmen adaylarının engelli bireylere yönelik algılarını

incelediği çalışmasında adayların engelli bireyleri benimseme düzeylerinin yüksek olduğunu tespit etmiştir. Gregor ve Campbell (2001) özel eğitim öğretmenleri ve branş öğretmenleri ile yaptıkları araştırmada, özel eğitim öğretmenlerinin engelli öğrencilere yönelik algılarının diğer branş öğretmenlerine kıyasla daha olumlu olduğunu belirlemişlerdir. Sınıflarında engelli öğrenci bulunup bulunmamasına ilişkin yapılan deneysel bir çalışmada (Ajuwon ve diğerleri, 2012) engelli öğrenciler hakkında eğitim alan öğretmenlerin süreç sonunda algılarının olumlu anlamda değiştiği tespit edilmiştir. Diğer ve Yıldız (2021) engelli bireylere yönelik üniversite öğrencilerinin algılarını ele aldıkları araştırmalarında üniversite öğrencilerinin engellilik algılarının genel anlamda vasat düzeyde olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Geleceğin öğretmenlerinden olan Türkçe öğretmeni adaylarının engelli bireylere yönelik algılarının belirlenmesi önemlidir. Türkçe öğretmeni adaylarının engelli bireylere yönelik algılarının incelenmesi, kapsayıcı eğitim anlayışının güçlendirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Türkçe dersi, öğrencilerin yalnızca dil becerilerini geliştirdiği bir alan değil; aynı zamanda iletişim, düşünceyi ifade etme ve sosyal etkileşim becerilerini kazandıkları temel bir öğrenme alanıdır. Bu nedenle Türkçe öğretmeni adaylarının engelli bireylerle kuracakları iletişim, onların akademik başarısının yanı sıra sosyal hayata katılımlarını da doğrudan etkilemektedir. Ayrıca Türkçe dersi, tüm öğrencilerin kendilerini ifade etme ve kimlik geliştirme sürecinde merkezi bir rol oynamaktadır. Bu nedenle ileride öğretmen olarak görev yapacak Türkçe öğretmeni adaylarının engelli bireylere yönelik algılarının belirlenmesi, onların dil aracılığıyla kendilerini özgürce ifade edebilmelerini ve eğitim ortamında eşit fırsatlara sahip olmalarını desteklemektedir. Dolayısıyla Türkçe öğretmeni olacak bu bireylerin, farklı özelliklere sahip öğrencilerin toplumsal hayata uyum sağlamalarında kritik bir rol oynadığı düşünülmektedir. Türkçe öğretmeni adaylarının engelli bireylere yönelik algılarının incelenmesi hem bireysel farkındalık hem de toplumsal kapsayıcılığın güçlendirilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu çalışmada Türkçe öğretmeni adaylarının örneklem olarak seçilmesi de Türkçe dersi öğretim programının ve öğretmen yetiştirme programlarının güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koyarak eğitim politikalarının geliştirilmesine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Türkçe öğretmeni adaylarının engelli bireylere yönelik algılarını elbette bir ölçme aracı ve tarama modeli ile belirlemek alandaki boşluğu tamamen doldurmayacaktır. Yukarıda da verildiği gibi alan yazınında engelli bireylere yönelik algının belirlendiği çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Özellikle alan yazınında Türkçe öğretmeni adaylarının engelli bireylere yönelik algılarının incelendiği herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Çalışmanın bu yönüyle alandaki boşluğa katkı sunmayı hedeflediği söylenebilir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, Türkçe öğretmeni adaylarının engelli bireylere yönelik algılarını değerlendirmektir. Temel amaç bağlamında aşağıdaki alt amaçlara yanıt aranmıştır:

1. Türkçe öğretmeni adaylarının engelli bireylere yönelik algıları nasıldır?
2. Türkçe öğretmeni adaylarının engelli bireylere yönelik algıları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
3. Türkçe öğretmeni adaylarının engelli bireylere yönelik algıları sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
4. Türkçe öğretmeni adaylarının engelli bireylere yönelik algıları ailede veya yakın akrabalarda engelli birey olma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu araştırmada nicel araştırma yönteminin betimsel tarama deseni kullanılmıştır. Betimsel tarama deseni, geçmişte ya da günümüzde yaşanan durumları gerçekte olduğu gibi açıklamayı amaçlayan bir araştırma desendir. Araştırmaya konu olan durumlar, kişiler ve nesneler kendi şartları çerçevesinde tanımlanır (Karasar, 2003). Betimsel tarama deseninde nesnelerin, toplumların, kurumların yapısı ve olayların işleyişi tanımlanmaya çalışılır (Cohen, Manion ve Morrison, 2007). Bu araştırmada Türkçe öğretmeni adaylarının engelli bireylere yönelik algıları farklı değişkenler açısından betimlenmeye çalışılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, 2024-2025 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında öğrenim görmekte olan 233 öğretmen adayından oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemi evrenden seçilen 125 Türkçe öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi var olan, erişmesi hızlı ve kolay olan unsurlara dayanmaktadır (Patton, 2005). Kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi örneklem büyüklüğünün genelleme yapmaya imkân tanımadığı, kolay ve çalışılması ekonomik durumlarda tercih edilmektedir (Vogt ve diğerleri, 2012). Örneklem grubuna yönelik bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1

Örneklem Grubuna İlişkin Bilgiler

Değişken	Grup	n	%
Cinsiyet	Kadın	86	68,8
	Erkek	39	32,2
Sınıf Düzeyi	1. Sınıf	43	34,4
	2. Sınıf	36	28,8
	3. Sınıf	18	14,4
	4. Sınıf	28	22,4
Ailede veya Yakın Akrabalarda Engelli Birey Olma Durumu	Var	45	36
	Yok	80	64

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan örneklem kadın sayısının 86 (%68,8), erkek sayısının 39 (%32,2) olduğu görülmektedir. Örneklem grubunda 1. sınıf düzeyinde 43 (%34,4), 2. sınıf düzeyinde 36 (%28,8), 3. sınıf düzeyinde 18 (%14,4), 4. sınıf düzeyinde 28 (%22,4) öğretmen adayı bulunmaktadır. Örneklem grubunda ailesinde veya yakın akrabalarında engelli birey olan 45 (%36), ailesinde veya yakın akrabalarında engelli birey olmayan 80 (%64) öğretmen adayı yer almaktadır. Değişkenlerin belirlenmesinde örneklem grubunun öğretmen adaylarından oluşmasına dikkat edilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak Diğer ve Yıldız'ın (2021) geliştirdiği "Engelli Bireylere Yönelik Algı Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçeğin güvenirlik katsayısı 0.86 bulunmuştur. Bu çalışma için araştırmacılar tarafından ölçeğin güvenirlik değerine tekrar bakılmış ve güvenirlik değeri (Cronbach's α) 0.805 olarak bulunmuştur. Ölçek 20 madde ve 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin, Benimsemek alt boyutunda 7 madde (M7, M8, M13, M14, M15, M18, M20) bulunmaktadır. Farkındalık alt boyutunda 6 madde (M9, M10, M11, M12, M16, M17) bulunmaktadır. Bireysel Destek alt boyutunda 4 madde (M4, M5, M6, M19) bulunmaktadır. Toplumsal Çevre alt boyutunda 3 madde (M1, M2, M3) bulunmaktadır. Ölçek beşli likert tipinde 1: "Kesinlikle Katılmıyorum", 2: "Katılmıyorum", 3: "Kararsızım", 4: "Katılıyorum", 5: "Kesinlikle Katılıyorum" şeklindedir. Ölçekteki maddelerin ortalama puanları hesaplanmış; hesaplanan ortalama puanların yorumlanabilmesi için değerlendirme aralıkları belirlenmiştir. Aralıkların hesaplanmasında "Puan Aralığı= (En Yüksek Değer-En Düşük Değer)/5" formülü kullanılarak "Puan Aralığı= (5-1)/5= 0.80" puan aralığı katsayısı belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri 2024-2025 eğitim öğretim yılının bahar döneminde Muş Alparslan Üniversitesinden toplanmıştır. Veri toplama aracı Google Formlar üzerinden oluşturularak Türkçe öğretmenliği bölümünde okumakta olan öğretmen adaylarıyla form bağlantısı paylaşılmıştır. Formda araştırmaya yönelik açıklamalara yer verilmiştir. Araştırmaya katılımda gönüllülük esas alınmış, öğretmen adaylarından tanımlayıcı bilgi talep edilmemiştir. Toplanan verileri gizlilik esasına uygun olarak saklanmış ve sadece araştırmacıların erişimine açık tutulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analiz edilmesi için Jamovi 2.6.13 istatistik programından yararlanılmıştır. Analiz sürecinde hangi analiz tekniklerinin kullanılacağını belirlemek için normallik analizleri yapılmıştır. Bunun için hem alt boyutların hem ölçeğin tamamının çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) değerleri hesaplanmıştır. Normallik değerlerine ilişkin veriler Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2

Verilerin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Boyut	Çarpıklık	Basıklık
Benimsemek	-0.161	0.158
Farkındalık	0.0756	-0.268
Bireysel Destek	0.131	-0.291
Toplumsal Çevre	-0.333	-0.156
Ölçeğin Geneli	0.423	0.0230

Tablo 2'deki çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde bu değerlerin ± 1.0 aralığında olduğu görülmektedir. Hair ve diğerlerine (2010) göre ± 1.0 aralığında olan çarpıklık ve basıklık değerleri normal dağılım için kabul edilebilir olmaktadır. Veri toplama aracından elde edilen sonuçlara göre ölçeğin genel puanlarının ve alt boyut puanlarının normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Bu bağlamda parametrik testlerden bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve betimsel istatistikler kullanılmıştır. Anlamlı fark tespit edilen

analizlerde etki büyüklüğü hesaplamaları yapılmıştır. t-testleri için Cohen's d , ANOVA analizleri için eta kare (η^2) hesaplamaları yapılmıştır.

Etik Konular

Bu araştırma Muş Alparslan Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 17.07.2024 tarih ve 48 karar numaralı etik onayı kapsamında yürütülmüştür. Araştırma verilerinin toplanması gönüllülük esası gözetilmiştir. Katılımcılardan tanımlayıcı bilgi talep edilmemiştir.

Bulgular

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Engelli Bireylere Yönelik Algılarının Betimsel Analiz Bulguları

Araştırmanın birinci alt problemi olan “Türkçe öğretmeni adaylarının engelli bireylere yönelik algıları nasıldır?” sorusuna yönelik öğretmen adaylarının engelli bireylere yönelik algılarının betimsel analiz bulguları Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3

Öğretmen Adaylarının Engelli Bireylere Yönelik Algılarının Betimsel Analiz Bulguları

Maddeler	$\bar{X}$	SD	Min.	Max.	Düzye*
Madde (M) 1	4.15	0.934	1	5	Katılıyorum
M2	3.64	1.146	1	5	Katılıyorum
M3	3.86	1.058	1	5	Katılıyorum
M4	3.55	1.051	1	5	Katılıyorum
M5	3.73	1.073	1	5	Katılıyorum
M6	2.98	1.114	1	5	Kararsızım
M7	4.31	0.665	2	5	Kesinlikle Katılıyorum
M8	3.80	0.783	1	5	Katılıyorum
M9	3.15	1.171	1	5	Kararsızım
M10	3.18	1.100	1	5	Kararsızım
M11	2.51	1.161	1	5	Katılmıyorum
M12	2.93	1.219	1	5	Kararsızım
M13	4.28	0.809	1	5	Kesinlikle Katılıyorum
M14	4.12	0.947	1	5	Katılıyorum
M15	3.96	0.865	1	5	Katılıyorum
M16	2.80	1.150	1	5	Kararsızım
M17	2.34	1.033	1	5	Katılmıyorum
M18	4.09	0.648	1	5	Katılıyorum
M19	3.51	0.997	1	5	Katılıyorum
M20	3.89	0.969	1	5	Katılıyorum
Benimsemek	4.06	0.478	2.57	5.00	Katılıyorum
Farkındalık	2.82	0.733	1.33	5.00	Kararsızım
Bireysel Destek	3.44	0.734	2.00	5.00	Katılıyorum
Toplumsal Çevre	3.89	0.684	2.00	5.00	Katılıyorum
Ölçeğin Geneli	3.54	0.464	2.50	5.00	Katılıyorum

*1.00-1.80: Kesinlikle Katılmıyorum, 1.81-2.60: Katılmıyorum, 2.61-3.40: Kararsızım, 3.41-4.20: Katılıyorum, 4.21-5.00: Kesinlikle Katılıyorum

Tablo 3'te araştırmaya katılan öğretmen adaylarının engelli bireylere yönelik algılarının betimsel analiz bulguları incelendiğinde öğretmen adaylarının benimsemek alt boyutu ortalamalarının "Katılıyorum" ($\bar{X}=4.06$) düzeyine denk geldiği görülmektedir. Öğretmen adaylarının farkındalık alt boyutu ortalamaları "Kararsızım" ($\bar{X}=2.82$) düzeyine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının bireysel alt boyutu ortalamaları "Katılıyorum" ($\bar{X}=3.44$) düzeyine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının toplumsal alt boyutu ortalamaları "Katılıyorum" ($\bar{X}=3.89$) düzeyine denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının ölçeğin geneline yönelik ortalamaları ise "Katılıyorum" ($\bar{X}=3.54$) düzeyine denk gelmektedir.

Betimsel analiz bulguları maddeler açısından incelendiğinde öğretmen adaylarının en fazla "Bireylerin ailelerinde engelli birey olup olmaması engelli bireylere yönelik davranışlarını etkilemektedir." (Madde 13) ($\bar{X}=4.28$) maddesine yönelik olumlu görüş belirttikleri görülmektedir. Öğretmen adayları en az "Engelli bireyleri görmek, diğer bireylerde bir acıma duygusu oluşturmamaktadır." (Madde 17) ($\bar{X}=2.34$) maddesine yönelik olumlu görüş belirtmişlerdir.

Cinsiyete Yönelik Analiz Bulguları

Araştırmanın ikinci alt problemi olan "Türkçe öğretmeni adaylarının engelli bireylere yönelik algıları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?" sorusuna yönelik öğretmen adaylarının engelli bireylere yönelik algılarının cinsiyete göre analiz bulguları Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4

Öğretmen Adaylarının Cinsiyete Göre T-Testi Bulguları

Boyut	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SD	df	t	p	d
Benimsemek	Kadın	86	4.06	0.486	123	0.0271	0.978	-
	Erkek	39	4.06	0.468				
Farkındalık	Kadın	86	2.81	0.736	123	-0.2813	0.779	-
	Erkek	39	2.85	0.736				
Bireysel Destek	Kadın	86	3.48	0.711	123	0.7390	0.461	-
	Erkek	39	3.37	0.788				
Toplumsal Çevre	Kadın	86	3.85	0.674	123	-0.7905	0.431	-
	Erkek	39	3.96	0.710				
Ölçeğin Geneli	Kadın	86	3.54	0.461	123	-0.0644	0.949	-
	Erkek	39	3.52	0.478				

Tablo 4'te araştırmaya katılan öğretmen adaylarının engelli bireylere yönelik algıları cinsiyete göre incelenmiştir. Analiz bulguları kadın ve erkek öğretmen adaylarının engelli bireylere yönelik algıları arasında istatistiki açıdan benimsemek ($t_{(123)}= 0.0271$; $p>0.05$), farkındalık ($t_{(123)}= -0.2813$; $p>0.05$), bireysel destek ($t_{(123)}= 0.7390$; $p>0.05$), toplumsal çevre ($t_{(123)}= -0.7905$; $p>0.05$) alt boyutlarında ve ölçeğin genelinde ($t_{(123)}= -0.0644$; $p>0.05$) anlamlı fark olmadığını yansıtmaktadır.

Sınıf Düzeyine Yönelik Analiz Bulguları

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “Türkçe öğretmeni adaylarının engelli bireylere yönelik algıları sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yönelik öğretmen adaylarının engelli bireylere yönelik algılarının sınıf düzeyine göre analiz bulguları Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5

Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeyine Göre ANOVA Bulguları

Boyut	Sınıf	N	$\bar{X}$	SD	df	F	p	η^2
Benimsemek	1. Sınıf	43	4.04	0.569	3 121	0.248	0.862	-
	2. Sınıf	36	4.10	0.466				
	3. Sınıf	18	4.00	0.389				
	4. Sınıf	28	4.10	0.406				
Farkındalık	1. Sınıf	43	2.88	0.802	3 121	0.293	0.831	-
	2. Sınıf	36	2.84	0.715				
	3. Sınıf	18	2.77	0.531				
	4. Sınıf	28	2.73	0.779				
Bireysel Destek	1. Sınıf	43	3.48	0.774	3 121	1.645	0.183	-
	2. Sınıf	36	3.58	0.722				
	3. Sınıf	18	3.47	0.410				
	4. Sınıf	28	3.19	0.815				
Toplumsal Çevre	1. Sınıf	43	3.91	0.747	3 121	0.318	0.812	-
	2. Sınıf	36	3.94	0.745				
	3. Sınıf	18	3.76	0.581				
	4. Sınıf	28	3.86	0.577				
Ölçeğin Geneli	1. Sınıf	43	3.56	0.516	3 121	0.488	0.692	-
	2. Sınıf	36	3.59	0.485				
	3. Sınıf	18	3.49	0.283				
	4. Sınıf	28	3.47	0.457				

Tablo 5’te araştırmaya katılan öğretmen adaylarının engelli bireylere yönelik algıları sınıf düzeyine göre incelenmiştir. Analiz bulguları 1. sınıf, 2. sınıf, 3. sınıf ve 4. sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının engelli bireylere yönelik algıları arasında istatistiki açıdan benimsemek ($F_{(3,121)} = 0.248$; $p > 0.05$), farkındalık ($F_{(3,121)} = 0.831$; $p > 0.05$), bireysel destek ($F_{(3,121)} = 1.645$; $p > 0.05$), toplumsal çevre ($F_{(3,121)} = 0.318$; $p > 0.05$) alt boyutlarında ve ölçeğin genelinde ($F_{(3,121)} = 0.488$; $p > 0.05$) anlamlı fark olmadığını yansıtmaktadır.

Ailede veya Yakın Akrabalarda Engelli Birey Olma Durumuna İlişkin Analiz Bulguları

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan “Türkçe öğretmeni adaylarının engelli bireylere yönelik algıları ailede veya yakın akrabalarda engelli birey olma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yönelik öğretmen adaylarının engelli bireylere yönelik algılarının ailede veya yakın akrabalarda engelli birey olma durumuna göre analiz bulguları Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6

Öğretmen Adaylarının Ailede veya Yakın Akrabalarda Engelli Birey Olma Durumuna Göre T-Testi Bulguları

Boyut	Durum	N	$\bar{X}$	SD	df	t	p	d
Benimsemek	Var	45	4.21	0.435	123	2.609	0.010*	0.486
	Yok	80	3.98	0.485				
Farkındalık	Var	45	2.75	0.669	123	-0.763	0.447	-
	Yok	80	2.86	0.768				
Bireysel Destek	Var	45	3.38	0.799	123	-0.691	0.491	-
	Yok	80	3.48	0.698				
Toplumsal Çevre	Var	45	4.08	0.632	123	2.453	0.016*	0.457
	Yok	80	3.77	0.691				
Ölçeğin Geneli	Var	45	3.59	0.449	123	0.869	0.387	-
	Yok	80	3.51	0.474				

Tablo 6’da araştırmaya katılan öğretmen adaylarının engelli bireylere yönelik algıları ailede veya yakın akrabalarında engelli birey olma durumuna göre incelenmiştir. Analiz bulguları ailesinde veya yakın akrabalarında engelli birey olan ve olmayan öğretmen adaylarının engelli bireylere yönelik algıları arasında istatistiki açıdan farkındalık alt boyutu ($t_{(123)} = -0.763$; $p > 0.05$), bireysel destek alt boyutu ($t_{(123)} = -0.691$; $p > 0.05$) ve ölçeğin genelinde ($t_{(123)} = 0.869$; $p > 0.05$) anlamlı fark olmadığını yansıtmaktadır.

Benimsemek alt boyutunda ($t_{(123)} = 2.609$; $p < 0.05$) ve toplumsal çevre alt boyutunda ($t_{(123)} = 2.453$; $p < 0.05$) anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Benimsemek alt boyutunda tespit edilen anlamlı fark ailesinde veya yakın akrabalarında engelli birey olan öğretmen adaylarının lehinedir ($\bar{X} = 4.21$). Tespit edilen bu farkın etki büyüklüğü ise orta düzeydedir. Toplumsal alt boyutunda tespit edilen anlamlı fark ailesinde veya yakın akrabalarında engelli birey olan öğretmen adaylarının lehinedir ($\bar{X} = 4.08$). Tespit edilen bu farkın etki büyüklüğü ise orta düzeydedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Türkçe öğretmeni adaylarının engelli bireylere yönelik algılarının incelendiği bu araştırmada öğretmen adaylarının engelli bireylere yönelik algılarının “katılıyorum” düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, Türkçe öğretmeni adaylarının engelli bireylere yönelik olumlu bir algı içerisinde olduğunu göstermesi bağlamında kayda değerdir. Alan yazınındaki benzer konuda yapılan çalışmalarda da katılımcıların engelli bireylere yönelik algılarının farklılık gösterdiği görülmektedir. Kimi çalışmalarda engelli bireylere yönelik algının yüksek düzeyde (Akbaş, Yılmaz Fındık ve Dursun, 2024; Polat, 2024), kimi çalışmalarda orta düzeyde (Üstündağ, Göktaş, Kalkanlı ve Gülgün, 2023; Diğer ve Yıldız, 2021) kimi çalışmalarda ise düşük düzeyde (Sağlam ve Altındağ, 2017; Kritsotakis ve diğerleri, 2017) olduğu belirlenmiştir. Alan yazınındaki bu farklılığın çalışma gruplarının özelliklerinden ve farklı yıllarda yapılmış olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının engelli bireylere yönelik algılarının cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, kadın ve erkek öğrencilerin engelli bireylere yönelik algılarının benzer düzeyde olduğunu göstermektedir. Ayrıca toplumsal

cinsiyet rollerinin engelli bireylere bakış açısı üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olmadığı şeklinde de yorumlanabilir. Cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılığın olmaması, öğretmen adaylarının genel olarak benzer bir toplumsal algı düzeyinde yetiştirildiklerini ya da üniversite ortamında ortak pedagojik deneyimlere sahip olduklarını da gösterebilir. Bu durum, eğitim fakültelerindeki sosyal, kültürel ve pedagojik ortamın öğrenciler arasında eşitlikçi bir tutum geliştirdiği şeklinde de yorumlanabilir. Cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılığın bulunmaması, öğretmen adaylarının engelli bireylere yönelik algılarının genel niteliğini ön plana çıkaran bir bulgu olarak da yorumlanabilir. Bu sonucun toplumsal kabul ve kapsayıcılık bağlamında önemli veriler sunabileceği düşünülmektedir. Bu noktada öğretmen adaylarının sahip oldukları olumlu bakış açısı, ileride görev alacakları eğitim ortamlarında kapsayıcı bir yaklaşım geliştirmelerine katkı sağlayabilir. Engelli bireylerin toplumda daha fazla kabul görebilmeleri ve daha rahat bir yaşam sürdürmeleri, toplumun onlara yönelik olumlu bir bakış açısı içerisinde olmasıyla mümkündür. Bu bağlamda ilgili sonucun önemli olduğu söylenebilir. Alan yazınında yapılan bazı çalışmalarda da engelli bireylere yönelik algıda cinsiyet değişkeni bağlamında anlamlı farklılığın olmadığı belirlenmiştir (Tervo, Palmer ve Redinius, 2004; Akbaş, Yılmaz Fındık ve Dursun, 2024; Gülen ve Çakmak, 2024; Jerlinder ve diğerleri, 2009). Çalışmada her ne kadar kadın öğretmen adaylarının puanı, erkek öğretmen adaylarının puanından çok az yüksek çıkmış olsa da bu durum anlamlı farkın oluşmasına yetmemiştir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının engelli bireylere yönelik algıları sınıf düzeyine göre incelenmiştir. Türkçe öğretmeni adaylarının engelli bireylere yönelik algılarının öğrenim gördükleri sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. 1. ve 2. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin algı düzeyi puanları daha yüksek bulunmuştur. 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin algı düzeyleri en düşük çıkmıştır. Oysa bu beklenen bir durum değildir. 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin müfredatlarında özel eğitime yönelik dersleri gördükleri ve hayat tecrübeleri bağlamında daha olgun olabilecekleri düşünüldüğünde ortalamalarının en yüksek olması gerektiği düşünülmektedir. Ancak bu beklentinin bulgulara yansımadağı görülmektedir. Bunun farklı sebeplerinin olduğu düşünülmektedir. 1. ve 2. sınıfta öğrenim gören Türkçe öğretmeni adaylarının idealist yaklaşımları ve mesleğe dair motivasyonlarının görece yüksek olması, engelli bireylere ilişkin daha olumlu algılar geliştirmelerine neden olmuş olabilir. Öte yandan, 4. sınıf düzeyinde öğrenimlerine devam eden Türkçe öğretmeni adaylarının özel eğitim dersleri almış olmalarına rağmen daha düşük bir algıya sahip olmaları, kuramsal bilginin uygulamaya yeterince yansımadağını göstermektedir. Bu durum, verilen derslerin içerik ve uygulama açısından öğretmen adaylarının algılarını etkilemede yetersiz kaldığını düşündürülebilir. Ayrıca, son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik uygulaması deneyimlerinde karşılaştıkları zorlukların idealist beklentiler ile eğitim ortamlarındaki gerçeklik arasındaki farkı açığa çıkararak algılarında bir düşüşe yol açtığı düşünülebilir. Gülen ve Çakmak'ın çalışmasında (2024) da yukarıda ifade edilen sonucun benzeri bulunmuştur. Çalışmanın araştırmacıları bu durumu "öğrencilerin engellilere karşı olumlu algılarının erken dönemden itibaren oluştuğunu, sınıf düzeyine bağlı olmadığını düşündürmektedir." şeklinde açıklamışlardır. Demirbilek, Karaç ve Karabulut'un (2024) çalışmasında da sınıf düzeyi değişkeni bağlamında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Ancak son sınıf öğrencilerinin algı düzeyi puanları daha yüksek çıkmıştır. Akbaş, Yılmaz Fındık ve Dursun'un (2024) çalışmasında son sınıfta öğrenim gören öğrencilerin engelli bireylere yönelik algıları diğer sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin puanlarından yüksek bulunmuştur. Bunların yanı sıra Thompson, Emrich ve Moore'un (2003) çalışmalarında sınıf düzeylerine göre farklılık oluşurken Altunhan, Bayer, Açak (2021), Üstündağ ve diğerleri

(2023), Karataş (2020), Karademir, Açıak, Türkçapar ve Eroğlu'nun (2018) çalışmalarında ise farklılık oluşmamıştır.

Araştırmada yer alan öğretmen adaylarının engelli bireylere yönelik algıları ailede veya yakın akrabalarda engelli birey olma durumu bağlamında da incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre ailesinde veya yakın akrabalarında engelli birey olan öğretmen adaylarının engelli bireylere yönelik algı düzeyi puanları daha yüksek bulunmuştur. Ancak ailesinde veya yakın akrabalarında engelli birey olan ve olmayan öğretmen adaylarının engelli bireylere yönelik algıları istatistiki açıdan anlamlı farklılık göstermemiştir. Özellikle aile üyeleri veya yakın çevrede engelli bireyin varlığı, empati, farkındalık ve sosyal duyarlılığı güçlendiren bir unsur olarak düşünülebilir. Engelli bireylerle yakın temas, algıların gelişmesinde olumlu bir rol oynayabilir; ancak bu ilişkinin etkisi, bireyin kişisel değerleri, toplumsal normlar, eğitim süreçleri ve bireysel deneyimin niteliğine göre değişkenlik gösterebilir. Anlamlı farkın istatistiksel açıdan oluşmaması ise öğretmen adaylarının üniversite eğitimleri sürecinde benzer pedagojik içeriklerle karşılaşmalarının, ailevi farklılıkların etkisini azaltmış olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Demirebilek, Karaç ve Karabulut'un (2024) çalışmasında ailesinde özel eğitime muhtaç birey olan ve olmayan katılımcıların engellilere yönelik algı düzeylerinde anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Ancak ailesinde özel eğitime muhtaç birey olan katılımcıların algı düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Üstündağ ve diğerlerinin (2023) çalışmasında da benzer bulguya ulaşılmıştır. Akbaş, Yılmaz Fındık ve Dursun'un (2024) çalışmasında ailesinde engelli birey bulunan katılımcıların engellilere yönelik algı düzeyleri yüksek bulunmuştur. İlgili sonuçlar, bu çalışmada ulaşılan bulguyu destekler niteliktedir. Alan yazınındaki birçok çalışmada ailesinde engelli birey bulunma veya engelli tanıdığı olma değişkeninde anlamlı bir farklılığın bulunmadığı belirlenmiştir (Diğer ve Yıldız, 2021; Kaldık, 2022; Parasuram, 2006; Süngü, 2012; Gün, 2021). Çalışmada bu değişken bağlamında ulaşılan sonuçtan farklı olarak Akyıldız (2017) ve Özer ve diğerleri (2012) tarafından yapılan çalışmalarda katılımcıların engelli tanıdığı olma durumu ile puanları arasında anlamlı fark olduğu ve bu farkın engelli tanıdığı olanların lehine olduğu saptanmıştır. Bu bulgular, öğretmen adaylarının algılarının yalnızca bireysel deneyimlere değil, aynı zamanda eğitimsel ve toplumsal süreçlere bağlı olarak şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Çalışmada ulaşılan sonuçlar bağlamında şu öneriler sunulmuştur:

- Çalışmada Türkçe öğretmeni adaylarının engelli bireylere yönelik algıları bazı değişkenler bağlamında incelenmiştir. Türkçe öğretmeni adaylarının engelli bireylere yönelik algıları farklı değişkenler bağlamında incelenebilir.
- Çalışmada 4. sınıf öğrencilerinin algı puanlarının en düşük çıkması, Türkçe Öğretmenliği Programı'nda öğretmen adaylarına verilen özel eğitim derslerinin algılar üzerinde istenen etkiyi yaratmadığını göstermektedir. Bu yüzden programdaki özel eğitime ilişkin ders içeriklerinin uygulamalı etkinlikler, vaka analizleri ve engelli bireylerle doğrudan etkileşim fırsatlarıyla zenginleştirilmesi önerilmektedir.
- Çalışmada ailesinde veya yakın akrabalarında engelli birey bulunan öğrencilerin algılarının daha yüksek çıkması, kişisel deneyimlerinin algılar üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Bu nedenle öğretmen adaylarına, engelli bireylerin ve ailelerinin deneyimlerini doğrudan dinleyebilecekleri seminerler, bilim söyleşileri ve paylaşım oturumları düzenlenebilir.
- Benzer araştırmaların farklı branşlardaki öğretmen adaylarıyla ve farklı araştırma yöntemleriyle de yürütülmesi alan yazınına daha kapsamlı katkılar sağlayabilir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Tüm yazarlar çalışmanın tasarımına, veri toplanmasına, analizine ve yorumlanmasına eşit şekilde katkıda bulunmuştur.

Çatışma Beyanı

Yazarlar, bu çalışmanın yürütülmesi veya raporlanmasında herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

Kaynakça

- Ajuwon, P. M., Lechtenberger, D., Griffin-Shirley, N., Sokolosky, S., Zhou, L., & Mullins, F. E. (2012). General education pre-service teachers perceptions of including students with disabilities in their classrooms. *International Journal of Special Education*, 27(3), 100-107.
- Akbaş, M., Yılmaz Fındık, F. ve Dursun, R. (2024). Öğrenci ebelerin ve hemşirelerin engelli bireylere yönelik algılarının ve algılarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi tanımlayıcı bir çalışma. *Türkiye Biyoetik Dergisi*, 11(3), 81-90.
- Akyıldız, S. (2017). Öğretmen adaylarının engelli bireylere yönelik tutumlarının incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17(39), 141-169. <https://doi.org/10.21560/spcd.vi.338158>
- Altunhan, A., Bayer, R. ve Açak, M. Z. (2021). Mardin Artuklu Üniversitesi öğrencilerinin engellilere yönelik tutumlarının incelenmesi. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 61-70.
- Altuntaş Duman, N. ve Doğanay, G. (2017). Toplumsal dışlanma pratikleri üzerinden Trabzon'da engelli kadınlar. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 20(2), 1-48. <https://doi.org/10.18490/sosars.345505>
- Baldemir, E. (2007). Engellilerin sosyo-ekonomik durumları üzerine bir araştırma (Muğla örneği). *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(1), 117-126.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. Routledge.
- Demirbilek, B., Karaç, Y. ve Karabulut, E. O. (2024). Spor bilimleri öğrencilerinin engellilere yönelik algı düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1-13.
- Diğer, H. ve Yıldız, A. (2021). Engelli bireylere yönelik algı ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(2), 807-822. <https://doi.org/10.18069/firatsbed.886698>
- Genç, Y. ve Çat, G. (2013). Engellilerin istihdamı ve sosyal içerme ilişkisi. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8(1), 363-393.
- Gregor, E. M., & Campbell, E. (2001). The attitudes of teachers in Scotland to the integration of children with autism into mainstream schools. *Autism*, 5(2), 189-207.
- Gülen, B. ve Çakmak, A. (2024). Üniversite Öğrencilerinin engellilere yönelik algıları ile sosyal-duygusal yetkinlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Premium Sosyal Bilimler E-Dergisi (PEJOSS)*, 8(42), 653-663. <https://dx.doi.org/10.5281/zenodo.11434376>
- Gün, E. (2021). *Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumlarının incelenmesi (Malatya ili örneği)*. (Yayın No. 664920) [Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi.] YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis*. Pearson Education Limited.
- Jerlinder, K., Danermark, B., & Gill, P. (2009). Swedish primary-school teachers' attitudes to inclusion the case of pe and pupils with physical disabilities. *European Journal of Special Needs Education*, 25(1), 45-57. <https://doi.org/10.1080/08856250903450830>
- Kaldık, B. (2022). Üniversitedeki z kuşağı'nın engelli bireylere yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(1), 39-53. <https://doi.org/10.29029/busbed.1029744>
- Karademir, T., Açak, M., Türkçapar, Ü. ve Eroğlu, H. (2018). Beden eğitimi öğretmen adaylarının zihinsel engellilere yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 20(3), 103-112.

- Karakan, B. (2018). *Türkiye'de sosyal dışlanma ve dezavantajlı gruplar: Engelliler üzerine tanımlayıcı bir çalışma*. (Yayın No. 514383) [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi.] YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Karataş, Z. (2020). Sosyal hizmet ve ilahiyat lisans programı öğrencilerinin engelli bireylere ilişkin tutumları. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, (15), 65-79. <https://doi.org/10.46218/tshd.710073>
- Kritsotakis, G., Galanis, P., Papastefanakis, E., Meidani, F., Philalithis, A. E., Kalokairinou, A., & Sourtzi, P. (2017). Attitudes towards people with physical or intellectual disabilities among nursing, social work and medical students. *Journal of clinical nursing*, 26(23-24), 4951-4963. <https://doi.org/10.1111/jocn.13988>
- Özer, D., Nalbant, S., Ağlamış, E., Baran, F., Kaya, P., Aktop, A., & Hutzler, S. (2012). Physical education teacher's attitudes towards children with intellectual disability: The impact of time in service, gender, and previous acquaintance. *Journal of Intellectual Disability Research*, 57(11), 1001-1013. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2788.2012.01596.x>
- Özsoy, Y., Özyürek, M. ve Eripek, S. (2002). *Özel eğitime muhtaç çocuklar: Özel eğitime giriş*. Kartepe yayınları.
- Öztabak, M. Ü. (2017). Engelli bireylerin yaşamdan beklentilerinin incelenmesi. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 9, 355-375. <https://doi.org/10.16947/fsmia.323388>
- Öztürk, M. (2011). *Türkiye'de engelli gerçeği*. MÜSİAD cep kitapları.
- Parasuram, K. (2006). Variables that affect teachers' attitudes towards disability and inclusive education in Mumbai, India. *Disability & Society*, 21(3), 231-242. <https://doi.org/10.1080/09687590600617352>
- Patton, M. Q. (2005). *Qualitative research*. John Wiley & Sons, Ltd.
- Polat, A. (2024). *Öğretmen adaylarının engelli bireylere yönelik algılarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. (Yayın No. 918858) [Yüksek lisans tezi, Düzce Üniversitesi.] YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Sağlam, M. ve Altındağ, Ö. (2017). Üniversite öğrencilerinin engelli bireyler hakkındaki farkındalıkları. *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi*, 17(1), 22-37.
- Süngü, B. (2012). *Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumlarıyla ilgili bir ölçek geliştirme çalışması*. (Yayın No. 340788) [Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.] YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Tervo, R. C., Palmer, G., & Redinius, P. (2004). Health professional student attitudes towards persons with disability. *Clinical Rehabilitation*, 18, 908-915. <https://doi.org/10.1191/0269215504cr820oa>
- Thompson, T. L., Emrich, K., & Moore, G. (2003). The effect of curriculum on the attitudes of nursing students toward disability. *Rehabilitation Nursing*, 28(1), 27-30. <https://doi.org/10.1002/j.2048-7940.2003.tb01718.x>
- Üstündağ, A., Göktay, F. S., Kalkanlı, F. ve Gülgün, Z. N. (2023). Üniversite öğrencilerinin özel gereksinimli bireylere bakış açılarının incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(2), 755-766. <https://doi.org/10.18069/firatsbed.1198877>
- Vogt, W. P., Gardner, D. C., & Haeffele, L. M. (2012). *When to use what research design*. Guilford Press.

Extended Abstract

Introduction

Individuals possess certain qualities and responsibilities throughout their lives. The inability to fulfill these roles and responsibilities for various reasons is defined as 'disability' (Özsoy, Özyürek, & Eripek, 2002). However, there is no universally accepted definition of disability. The state of being disabled is defined by various organizations based on criteria that partially overlap and partially diverge. Disability results from the complex interaction between a person's physical, intellectual, or mental condition and the social and physical environment. It is a multidimensional concept and extends far beyond an individual health or medical issue." (Karakan, 2018: 12).

The concept of disability can be defined as an individual who, due to congenital or acquired reasons, has lost certain physical abilities and is unable to meet the requirements of normal life (Baldemir, 2007). Similar definitions are found in the literature. Indeed, according to Öztürk (2011), a 'disabled person' is "defined as someone who, due to congenital or acquired causes, experiences varying degrees of loss in physical, intellectual, mental, sensory, or social abilities, and consequently has difficulties adapting to social life and meeting daily needs, and requires protection, care, rehabilitation, counseling, and support services."

It is important to determine the perceptions of prospective Turkish language teachers - future educators- toward individuals with disabilities. Of course, assessing these perceptions through a measurement tool and survey model alone will not fully address the gap in the literature. As mentioned above, there are various studies in the literature that examine perceptions toward individuals with disabilities. However, no study has specifically investigated the perceptions of prospective Turkish language teachers regarding individuals with disabilities. In this respect, the present study aims to contribute to the gap in the literature.

Accordingly, the purpose of this research is to evaluate the perceptions of prospective Turkish language teachers toward individuals with disabilities. Within the scope of this main objective, the following sub-objectives were addressed:

- 1.What are the perceptions of prospective Turkish language teachers toward individuals with disabilities?
- 2.Do the perceptions of prospective Turkish language teachers toward individuals with disabilities differ by gender?
- 3.Do the perceptions of prospective Turkish language teachers toward individuals with disabilities differ by grade level?
- 4.Do the perceptions of prospective Turkish language teachers toward individuals with disabilities differ based on whether they have a family member or close relative with a disability?

Method

This study was conducted using the descriptive survey design, a method within the quantitative research approach. The survey design aims to describe past or present situations as they actually exist. The phenomena, individuals, and objects under investigation are defined within their own conditions (Karasar, 2003).

The population of the study consists of 233 students enrolled in the Department of Turkish Language Education at the Faculty of Education, Muş Alparslan University, during the 2024-2025 academic year. The sample comprises 125 prospective Turkish language teachers selected from this population through convenience sampling.

As a data collection tool, the “Perception Scale Toward Individuals with Disabilities” developed by Diğer and Yıldız (2021) was used. The research data were collected during the spring semester of 2024 at Muş Alparslan University. The data collection tool was created using Google Forms, and the survey link was shared with pre-service teachers enrolled in the Turkish language teaching program. The form included explanations regarding the purpose and scope of the research. Participation in the study was voluntary, and no identifying information was requested from the participants. The collected data were stored in accordance with confidentiality principles and were accessible only to the researchers.

To analyze the research data, the statistical software Jamovi version 2.6.13 was employed. Normality tests were conducted to determine the appropriate data analysis techniques.

Results and Discussion

In this study, which examined the perceptions of prospective Turkish language teachers toward individuals with disabilities, it was determined that the participants exhibited a “high level” of perception. This result is noteworthy in that it indicates a generally positive perception among prospective Turkish language teachers toward individuals with disabilities.

Similar studies in the literature have reported varying levels of perception toward individuals with disabilities. Some studies found a high level of perception (Akbaş, Yılmaz Fındık, & Dursun, 2024; Polat, 2024), others reported a moderate level (Üstündağ, Göktay, Kalkanlı, & Gülgün, 2023; Diğer & Yıldız, 2021), and some identified a low level of perception (Sağlam & Altındağ, 2017; Kristokis et al., 2017).

The findings of the present study also revealed that the perceptions of the participating prospective teachers did not differ significantly by gender. This suggests that both female and male students hold similar perceptions toward individuals with disabilities. In addition, perceptions were analyzed in terms of grade level. It was found that the grade level variable did not lead to a statistically significant difference in the participants' perceptions toward individuals with disabilities. The study also examined whether having a family member or close relative with a disability affected participants' perceptions. The results showed no statistically significant difference between those who had a relative with a disability and those who did not. However, the perception scores of those with a disabled family member or relative were found to be slightly higher.

Based on the findings of the study, the following recommendations are proposed:

- This study examined the perceptions of prospective Turkish language teachers toward individuals with disabilities. Considering the limited number of studies focusing on the perceptions of prospective teachers from other subject areas, further research in this area is recommended.
- The perceptions of prospective Turkish language teachers toward individuals with disabilities can be investigated in relation to different variables.

- The number and quality of courses or training programs aimed at fostering positive attitudes and perceptions toward individuals with disabilities should be increased across all levels of educational institutions in the country.
- Awareness studies regarding individuals with disabilities can be enhanced through applied and practice-based research.

Contribution Rate of the Researchers

All authors contributed equally to the design, data collection, analysis and interpretation of the study.

Statement of Conflict of Interest

The authors declare that they have no conflicts of interest in the conduct or reporting of this study.